

Handläggare
Ann-Charlotte Hedström
0480-45 37 80

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

Ärendebeteckning
SN 2021/0700.01.08

Socialnämnden

Redovisning av vidtagna åtgärder gällande tillsynsärende på Vesta, Inspektionen för vård och omsorg, 3.7.1-19596/2022-1

Förslag till beslut

Socialnämnden antar upprättat förslag till redovisning av vidtagna åtgärder och överlämnar det till Inspektionen för vård och omsorg.

Bakgrund

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, har förelagt Kalmar kommun att avhjälpa missförhållanden som har betydelse för den enskildes möjligheter att få de insatser de enskilda har rätt till enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, vid Vesta barn och ungdomsboende.

Ann-Charlotte Hedström
Verksamhetschef

Camilla Freedeke
Socialchef

Bilagor
Redovisning av vidtagna åtgärder
Beslut IVO

Socialförvaltningen Verksamhetschef och handläggare

Tel 0480-45 00 00 vx | ann-charlotte.hedstrom@kalmar.se

Kalmar kommun
WWW.KALMAR.SE

Inspektionen för vård och omsorg
Box 2163
550 02 Jönköping

Redovisning av vidtagna åtgärder gällande tillsyns- rende, IVO 3.7.1–19596/2022–1

Bakgrund

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, har förelagt Kalmar kommun att avhjälpa missförhållanden som har betydelse för den enskildes möjligheter att få de insatser de enskilda har rätt till enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, vid Vesta barn och ungdomsboende.

Kalmar kommun ska säkerställa att för de barn och ungdomar som blir inlåsta i sin säng nattetid upphöra med inskränkningar i rörelsefriheter, genom att upphöra med inlåsningsen.

Redovisning av vidtagna åtgärder

Vidtagna åtgärder

Nuvarande sängar med höga grindar kommer att tas bort från den 27 juni. Nya sängar är beställda och kommer till Vesta med leverans den 27 juni. De nya sängarna är extra låga och framtagna specifikt för personer som riskerar att falla ur sin säng, som lägst kan de sänkas till 7 cm ovan golv. Sidomadrass kommer finnas för att undvika eventuell skada om brukaren rullar ur sängen.

Risken analyser med tillhörande handlingsplaner är gjorda för att säkerställa att brukarna inte råkar ut för skada i och med nya låga sängar. En av åtgärderna i handlingsplanen är vaken natt alla dygn som verkställs från den 27 juni. Övriga åtgärder som kommer prövas är bland annat tyngdtäcke och rörelsematta med larm.

Vilken effekt ger åtgärderna

Begränsningsåtgärderna är borttagna från den 27 juni. Socialnämnden har säkerställt trygghet och säkerhet utifrån nya hjälpmedel och justeringar i bemaningen

Hur försäkrar socialnämnden sig om att missförhållandena upphört

Socialnämnden följer framtagna åtgärder samt handlingsplaner utifrån riskanalyser för brukarna.

Kalmar kommun
Box 611
391 26 Kalmar

SOCIALFÖRVALTNINGEN Kalmar	
2022-05-13	
Diarienum	Diarienum
SN 2021/0700	01.08

Ärendet

Föreläggande mot Kalmar kommun (org. nr 212000-0746) om att avhjälpa missförhållanden som har betydelse för enskildas möjligheter att få de insatser de enskilda har rätt till enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, vid Vesta barn- och ungdomsboende (Vesta).

Boendet är en bostad med särskild service enligt 9 § 8 LSS i kombination med ett korttidsboende enligt 9 § 6 LSS.

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) förelägger med stöd av 26 f § LSS Kalmar kommun att vid vite om 1 000 000 kr:

- säkerställa att för de barn och ungdomar som blir inlåsta i sin säng nattetid upphöra med inskränkningar i rörelsefriheten, genom att upphöra med inlåstningen.

Utöver ovanstående ska Kalmar kommun senast den 15 juli 2022 inkomma med redovisning av vidtagna åtgärder samt vilka effekter dessa haft, liksom uppgift om hur huvudmannen försäkrat sig om att missförhållandena som ligger till grund för detta föreläggande upphört. Om åtgärder inte vidtagits ska även detta redovisas. Redovisningen ska vara skriftlig.

Enligt 27 § LSS gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

Hur man överklagar, se bilaga.

Skälen för beslutet

IVO anser att det finns skäl att vid vite förelägga Kalmar kommun att vidta åtgärder. Efter tillsyn av Vesta barn- och ungdomsboende bedömer IVO att det förekommer sådana missförhållanden som har betydelse för barnen/de ungas möjligheter att få de insatser de har rätt till (26 f § LSS). Kommunen har i ett beslut från IVO den 14 februari 2022 (dnr 3.2.2-44086/2021) beretts möjligheter att vidta frivillig rättelse.

Kommunen har dock i yttrande daterat den 4 april 2022 anfört att man med hänvisning till bifogat material inte delar IVO:s bedömning och önskar att IVO gör en ny bedömning.

IVO genomförde en anmäld inspektion vid Vesta den 8-9 december 2021. Boendet är en bostad med särskild service enligt 9 § 8 LSS i kombination med ett korttidsboende enligt 9 § 6 LSS. Verksamheten riktar sig till barn och ungdomar med omfattande intellektuella funktionsnedsättningar i kombination med komplexa medicinska diagnoser. Vid inspektionen bodde en pojke på 18 år i verksamheten. Övriga fyra barn/ungdomar, alla flickor mellan 12-16, hade beslut om korttidsvistelse. Ytterligare ett av barnen/ungdomarna skulle enligt uppgift flytta in permanent i boendet från och med februari 2022.

I samband med inspektionen uppmärksammade IVO att två av ungdomarna har en spjålsäng för vuxna, (en s.k. bursäng) som är låsbar från utsidan. Ungdomarna låses in i sängen nattetid, samtidigt som de lämnas ensamma utan personal. En av ungdomarna har fyllt 18 år och uppnått vuxen ålder, den andra ungdomen är 17 år gammal.

Missförhållande avseende inskränkningar i barnens rörelsefrihet

IVO bedömer att det är ett missförhållande att huvudmannen allvarligt inskränker ungdomarnas rörelsefrihet i form av inlåsning i sängen. Omständigheten att vårdnadshavare/ god man har samtyckt till åtgärden saknar enligt IVO betydelse för bedömningen eftersom vårdnadshavare/ god man inte kan samtycka till en sådan ingripande åtgärd som inlåsning. Vårdnadshavare/god man kan inte heller kräva att kommunen ska vidta dessa åtgärder.

Det har vid tillsynen framkommit att sängarna är ordinerade av habiliteringen sedan många år tillbaka samt att föräldrarna till ungdomarna inte är intresserade av att diskutera andra alternativ till sängar. Enligt personalen är sängarna till för att skydda ungdomarna från att ramla ur sängen vid orosattacker. Ungdomarna upplevs trivas och vara trygga med sina sängar och öppningen på sängarna är endast stängd och låst när ungdomarna sover. När ungdomarna är vakna eller oroliga sitter personalen hos dem. En av ungdomarna har ett "babylarm" på natten vilket innebär att personalen hör när ungdomen vaknar och kan då gå in till ungdomen. Sängarna är öppna när ungdomarna är vakna och de kan då självständigt ta sig i och ur dessa. Enligt personalen anser en av ungdomarnas läkare och föräldrar att sängen skyddar mot fallolyckor och att behovet kommer att kvarstå under hela livet. Chefen vid boendet har till IVO uppgett att bursängarna borde ersättas med andra sängar och att hon vid flera tillfällen har tagit upp detta med föräldrarna.

Kalmar kommun anger i sitt yttrande daterat den 4 april 2022 att det gällande de aktuella ungdomarna finns sammanfattade bedömningar av att behov av säng med höga grindar är av fortsatt stor vikt. Kommunen uppger vidare att det utan dessa skyddsåtgärder finns risker för fall och skador, risk för ökad oro och risk för ökad mängd kramper, vilket innebär att alternativet att inte använda sängarna innebär större fara för ungdomarna.

Bifogat kommunens yttrande finns journalkopior, riskanalyser och utlåtande från habiliteringen i region Kalmar. Sammantaget framkommer att kommunen och habiliteringen gör bedömningen att båda ungdomarna är i behov av sina sängar med läsbara höga grindar.

Riskerna om sängen skulle tas bort för ungdomen som uppges i ena fallet, A, vara följande:

Avseende trygghet/ förändringar anges ökad risk för oro vilket kan leda till ökad frekvens av kramper. Risk att det blir behov att öka medicineringen. Avseende fall från sängen anges risk för epileptiska anfall samt risk för fall som kan leda till frakturer samt risk för hjärnblödning. Det framkommer vidare att A har ordinerats säng med höga grindar sedan fem-års ålder. Ungdomen har ett röstlarm installerat i sovrummet så att personal uppmärksammas på om hen är vaken och går då in till ungdomen för att se om hen behöver något. Ungdomen kan inte uttrycka sig verbalt men kan visa med ljud och kroppsspråk om hen vill komma upp från sängen. Utan grindar på sängen uppges A vara i behov av en person inne hos sig hela natten och varje gång hen ska vila. A skulle då aldrig ges möjlighet att vara för sig själv och vila från yttre stimuli. A är 18 år gammal.

Riskerna för ungdomen i det andra fallet, B, avseende återhämtning anges vara behov av tillsyn inne på sitt rum hela natten. Med personal i rummet under hela natten finns risk att hen har svårt att komma till ro. Vidare anges risk att hen vänder på dygnet och risk att hen skadar sig om hen kryper ur sängen nattetid. B har tidigare haft säng med lägre grindar men riskerade då att falla ut. B har en svår utvecklingsstörning och en begåvning motsvarande 3-5 år och kan inte själv avväga och bedöma konsekvenser av sitt handlande på grund av den intellektuella funktionsnedsättningen. B är opererad för skolios 2018 och mycket rörlig. Sängen har förskrivits för att eliminera skaderisk. B är 17 år gammal.

Av handlingarna framkommer vidare att man anser att ungdomarna trivs i sina sängar och upplever trygghet.

Det framgår av 2 kap 6 och 8 §§ Regeringsformen (1974:152), RF, att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp och frihetsberövanden. Att låsa in en person i en burliknande säng måste således anses strida mot grundläggande fri- och rättigheter enligt RF.

Vidare bygger insatser enligt LSS på frivillighet. Enligt 6 § LSS ska insatserna vara av god kvalitet och vara grundade på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Den enskilde ska enligt 7 § LSS tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska anpassas till mottagarens individuella behov och stärka förmågan att leva självständigt.

IVO anser att varken vårdnadshavare till en minderåring eller god man till en vuxen person kan samtycka till eller kräva att en LSS-verksamhet använder sig av så ingripande åtgärder som inlåsning i en säng.

Uppgifterna om att sängen bara är låst när ungdomarna sover och att personalen alltid finns hos ungdomen på natten när hen är vaken och orolig förändrar inte IVO:s bedömning. Ungdomarna ska istället få stöd i sin utveckling så att de i så stor utsträckning som möjligt kan leva som andra och utan åtgärder som innebär tvång eller begränsningar. IVO bedömer att användande av bursängen är av sådan frihetsinskränkande karaktär att det snarast måste upphöra. En av ungdomarna är ett barn under 18 år och inlåsningsen är inte heller förenlig med barnets bästa i enlighet med 6 a § LSS.

Det är uppenbart att varken den som förskrivit sängarna, föräldrar, god man eller ansvariga i kommunen har beaktat att åtgärden att låsa in någon i en säng saknar stöd i lagen. IVO:s bedömning att inlåsningsen måste upphöra kvarstår, trots de uppgifter som inkommit i form av riskbedömningar och journalhandlingar. Självklart behöver en ny sovplats anpassas på ett sådant sätt att skaderisken minimeras och kombineras med det stöd ungdomarna behöver i övrigt inför en sådan förändring. Det finns andra sätt förhindra fallrisk och oro än att låsa in personer i en säng och merparten av verksamheter kan lösa detta på ett säkert sätt utifrån brukares individuella behov.

Att ungdomarna upplever trygghet i sina nuvarande sängar är inte konstigt mot bakgrund av att de har haft denna typ av säng under hela sitt liv. Det kan inte heller tolkas som att det föreligger ett giltigt samtycke från ungdomarna då det inte har givits några alternativ och då de sannolikt inte heller har intellektuell förmåga att förstå att de skulle samtycka till en inlåsningsen som de också kan välja att inte samtycka till. Det ankommer på nämnden att i det LSS-boende de ansvarar för tillse att ungdomarna får trygga sovplatser som inte innebär risk för skada eller inlåsningsen och att de får det stöd de behöver när de låsta spjålsängarna fasas ut.

Föreläggande med vite

Om IVO finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt LSS förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får IVO enligt 26 f § LSS förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet. Ett föreläggandes kan innehålla uppgifter om de åtgärder som inspektionen anser nödvändiga för att det påtalade missförhållandet ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite. Kommunen har tidigare beretts möjlighet att vidta åtgärder enligt beslut 2022-04-04, men har redovisat att man inte delar IVO:s bedömning eller har för avsikt att rätta sig efter nämnda beslut. Det finns därför fog för att förelägga kommunen med vite av kännbar storlek.

Underlag

- Inspektionsprotokoll (intervjuer med personal och chef)
- Iakttagelser fysiska miljön
- Tjänsteanteckning samtal med chefen
- IVO:s beslut med krav på åtgärder den 2022-02-14, dnr 3.2.2-44086/2021-12
- Nämndens yttrande daterat den 2022-04-04 med bilagor

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Daniel Lilja. Avdelningsjuristen Hans Yngve, enhetschefen Helena Toren samt inspektören Lena Fyhr har deltagit i den slutliga handläggningen. Inspektören Michaela Hecht Gunnarsson har varit föredragande.

BILAGA

Hur man överklagar

Den som vill överklaga Inspektionen för vård och omsorgs (IVO:s) beslut ska skriva till Förvaltningsrätten i Jönköping. Skrivelsen ställs alltså till förvaltningsrätten men ska skickas eller lämnas till IVO.

Överklagandet ska ha kommit in till IVO inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som klaganden begär. Vidare ska IVO:s diarienummer anges.

Om sista dagen för överklagandet infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul-, eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.